

WEILOVO PÁROVÁNÍ NA ELIPTICKÝCH KŘIVKÁCH V KRYPTOSYSTÉMECH ZALOŽENÝCH NA TOTOŽNOSTI A KRYPTOGRAFICKY RANDOMIZOVANÉ ODPOVÍDACÍ TECHNIKY

MIROSLAV KUREŠ

ABSTRAKT. Článek shrnuje dvě autorovy přednášky: o kryptografii založené na totožnosti a o kryptograficky randomizovaných odpovídacích technikách. V obou případech se opíráme o eliptickou kryptografii, tedy systémy využívající eliptické křivky nad konečnými poli. Hlavní účelem článku je poskytnout přehledný text demonstrující, s jakými algebraickými problémy se lze v eliptické kryptografii setkat a také, v případě randomizovaných odpovídacích technik, i poněkud nečekané užití kryptografického protokolu v dotazníkových šetřeních.

ÚVOD

Text tohoto článku je členěn do dvou kapitol odpovídajících dvěma souvisejícím přednáškám autora: první se věnovala kryptografii založené na totožnosti, druhá kryptograficky randomizovaným odpovídacím technikám. Důraz je kladen na eliptickou kryptografii (ECC), již lze chápat i jako pojící bázi mezi tématy. Upření zájmu k ECC má své odůvodnění. Lze se totiž oprávněně domnívat, že nejpopulárnější algoritmus asymetrické kryptografie RSA je v současnosti také předmětem největšího úsilí o prolomení. ECC se opírá o řádově náročnější matematiku a přitom vykazuje i některé lepší vlastnosti (stejná bezpečnost s kratšími klíči).

Článek vyžaduje základní znalost kryptografických a některých algebraických pojmů a jistý vhled do problematiky.

1. KRYPTOSYSTÉMY ZALOŽENÉ NA TOTOŽNOSTI A WEILOVO PÁROVÁNÍ NA ELIPTICKÝCH KŘIVKÁCH

1.1. Kryptosystémy s veřejným klíčem ve srovnání s kryptosystémy založenými na totožnosti

Připomeňme nejprve základní parametry kryptosystémů s veřejným klíčem ve srovnání s kryptosystémy založenými na totožnosti za účasti v kryptografii již oblíbených osob: Alice, Boba a Evy.

2010 MSC. Primární 94A60, 68W20; Sekundární 14H52.

Klíčová slova. Kryptografie založená na eliptických křivkách, Weilovo párování, randomizované odpovídací techniky.

Práce byla podporována projektem A-Math-Net – Síť pro transfer znalostí v aplikované matematice (CZ.1.07/2.4.00/17.0100).

Kryptosystém s veřejným klíčem: je tvořen veřejným klíčem K_U a soukromým klíčem K_R . Klíč K_U je generován jednosměrnou funkcí z K_R . Pokud je Bob offline, nelze komunikovat. Pokud Eva ((wo)man-in-the-middle) přesvědčí Alici, že K_U je jiný, snadno pak dešifruje zprávy určené Bobovi. Tento *autentizační problém* (ověření identity) je řešen *certifikáty* poskytovanými *důvěryhodnou autoritou*.

Kryptosystém založený na identitě: veřejným klíčem K_U je jednoznačná identifikace Boba (např. telefonní číslo nebo e-mailová adresa). Certifikáty nejsou třeba. Je-li Bob offline, lze komunikovat (např. zpráva může čekat v *Short Message Service Center* a být odeslána později).

1.2. Eliptické křivky: základní pojmy

Dále uveďme základní pojmy kryptografie založené na eliptických křivkách.

Eliptické křivky. *Eliptickou křivkou* $\mathcal{E}$ nad polem $\mathbb{F}$ rozumíme algebraickou křivku třetího stupně s rovnicí

$$y^2 + a_1xy + a_3y = x^3 + a_2x^2 + a_4x + a_6,$$

kde $a_1, a_2, a_3, a_4, a_6 \in \mathbb{F}$ a kde tzv. *diskriminant* Δ eliptické křivky $\mathcal{E}$ je nenulový. Přitom

$$\begin{aligned} \Delta &= -d_2^2d_8 - 8d_4^3 - 27d_6^2 + 9d_2d_4d_6 \\ d_2 &= a_1^2 + 4a_2 \\ d_4 &= 2a_4 + a_1a_3 \\ d_6 &= a_3^2 + 4a_6 \\ d_8 &= a_1^2a_6 + 4a_2a_6 - a_1a_3a_4 + a_2a_3^2 + a_4^2. \end{aligned}$$

Je-li $\mathbb{F}_q = \mathbb{F}_{p^n}$ (p prvočíslo, $n \in \mathbb{N}$ konečné pole s charakteristikou různou od 2 a 3), pak vhodnou změnou souřadnic lze Weierstrassovu rovnici transformovat na rovnici

$$y^2 = x^3 + ax + b.$$

Je-li $\mathbb{F}_q$ konečné pole s charakteristikou 2, pak vhodnou změnou souřadnic lze Weierstrassovu rovnici transformovat na rovnici

$$y^2 + xy = x^3 + ax^2 + b$$

(tzv. *nesupersingulární* eliptická křivka) nebo na rovnici

$$y^2 + cy = x^3 + ax + b$$

(tzv. *supersingulární* eliptická křivka). Obdobná věta platí i pro pole charakteristiky 3.

Bodem eliptické křivky $\mathcal{E}$ rozumíme každý bod $[x, y]$ se souřadnicemi $x, y \in \mathbb{F}$ splňujícími její rovnici a dále bod ∞ . Nad body eliptické křivky (nadále již bereme $\infty \in \mathcal{E}$) lze zavést binární operaci značenou $+$ a nazvanou *sečno-tečnové sčítání* takto: jsou-li dva body $P = [x_1, y_1]$, $Q = [x_2, y_2]$ eliptické křivky $\mathcal{E}$ různé, vedeme skrze ně přímku; ta protne $\mathcal{E}$ ještě v dalším bodě a $R = P + Q$ vezmeme jako bod osově souměrný s tímto třetím bodem podle osy x . (Je-li přímka rovnoběžná s osou y , třetí bod $\mathcal{E}$ na ní již neexistuje, pak klademe $P + Q = \infty$.) Dále, pro součet $P + P$ vedeme bodem P tečnu; ta protne $\mathcal{E}$ ještě v dalším bodě a $R = P + P$ vezmeme jako bod osově souměrný s tímto bodem podle osy x . (Opět, je-li přímka

rovnoběžná s osou y , klademe $P + P = \infty$.) Součet libovolného bodu P eliptické křivky $\mathcal{E}$ s bodem ∞ položíme roven P .

Vzorce pro sečno-tečnové sčítání (pro pole s p různým od 2 i od 3):
(případ $R = P + Q$; $R = [r_1, r_2]$, $P = [p_1, p_2]$, $Q = [q_1, q_2]$)

$$r_1 = \left(\frac{q_2 - p_2}{q_1 - p_1} \right)^2 - p_1 - q_1 \quad r_2 = \left(\frac{q_2 - p_2}{q_1 - p_1} \right) (p_1 - r_1) - p_2$$

(případ $R = 2P = P + P$; $R = [r_1, r_2]$, $P = [p_1, p_2]$)

$$r_1 = \left(\frac{3p_1^2 + a}{2p_2} \right)^2 - 2p_1 \quad r_2 = \left(\frac{3p_1^2 + a}{2p_2} \right) (p_1 - r_1) - p_2$$

1.3. Eliptické křivky: vlastnosti grupy $(\mathcal{E}, +)$

Nyní je $(\mathcal{E}, +)$ grupa. Řádem eliptické křivky $\mathcal{E}$ pak rozumíme řád této grupy čili počet bodů $\mathcal{E}$; značíme ho $\#\mathcal{E}$. Je-li $\mathcal{E}$ eliptická křivka nad konečným polem $\mathbb{F}_q$, pro její řád $\#\mathcal{E}(\mathbb{F}_q)$ platí odhad

$$q + 1 - 2\sqrt{q} \leq \#\mathcal{E}(\mathbb{F}_q) \leq q + 1 + 2\sqrt{q}$$

(Hasseho interval). Existuje tedy $t \in \mathbb{Z}$ takové, že

$$\#\mathcal{E}(\mathbb{F}_q) = q + 1 - t, \quad \text{kde } |t| \leq 2\sqrt{q}.$$

Řád eliptické křivky lze pomocí t a Legendrova symbolu určit takto:

$$t = - \sum_{x \in \mathbb{F}_p} \left(\frac{x^3 + ax + b}{p} \right)$$

Přímé užití tohoto vztahu se nazývá *naivní algoritmus* pro určení řádu eliptické křivky.

1.3.1. Torzní podgrupy. Pro $m \in \mathbb{N}$ bod P křivky $\mathcal{E}$ splňující $mP = \infty$ nazveme *m -tý torzní bod*. Množina všech m -tých torzních bodů se značí $\mathcal{E}[m]$, se zavedeným sčítáním bodů je $\mathcal{E}[m]$ podgrupou grupy $\mathcal{E}$, nazýváme ji *m -tá torzní grupa*.

Je-li m libovolným násobkem řádu bodu P , pak $P \in \mathcal{E}[m]$. První torzní podgrupa je evidentně triviální (obsahuje pouze bod ∞), zatímco $\#\mathcal{E}$ -tá torzní podgrupa už je rovna $\mathcal{E}$. (Nic nového nepřináší, uvažujeme-li $m > \#\mathcal{E}$.) Bod ∞ je prvkem všech m -tých torzních grup a dále je zřejmé, že v případě nesoudělného m a $\#\mathcal{E}$ je také m -tá torzní podgrupa vždy triviální.

Jak vypadá druhá torzní grupa eliptických křivek? Pro její body platí $P + P = \infty$, což je možné jen pro nulovou y -ovou souřadnici bodu P . Tedy jde o to, zda existuje kořen rovnice $x^3 + ax + b = 0$ (v $\mathbb{F}_p$). Pokud ano, je řád $\#\mathcal{E}(\mathbb{F}_p)$ sudý, a tedy t je sudé, neexistuje-li kořen $x^3 + ax + b = 0$ (v $\mathbb{F}_p$), je t liché.

Obecně nejsou torzní podgrupy grupy G cyklické, neboť sama grupa G nemusí být cyklická; nejsou cyklické ani pro případ m , které je menší než řád grupy G : například druhá torzní grupa grupy $G = \mathbb{Z}_4 \oplus \mathbb{Z}_6$ je tvořena body $(0, 0)$, $(2, 0)$, $(0, 3)$, $(2, 3)$ a evidentně není generovaná jediným prvkem.

Pokud jde o grupu $\mathcal{E}$ nad polem $\mathbb{F}_q$, pak ta je vždy izomorfní grupě $\mathbb{Z}_{n_1} \oplus \mathbb{Z}_{n_2}$, přičemž n_2 dělí jak n_1 , tak $q - 1$ (Teorém 3.12, [6]). Pak ovšem $\#\mathcal{E} = n_1 n_2$. Je-li $n_2 = 1$, je grupa $\mathcal{E}$ cyklická. Je-li $n_2 > 1$ malé přirozené číslo $(2, 3, 4, \dots)$, říkáme,

že grupa $\mathcal{E}$ je *téměř cyklická*. V cyklické grupě existuje bod, jehož řád je roven již přímo $\#\mathcal{E}$. Pro určení řádu eliptické křivky je ale také výhodné, je-li téměř cyklická, neboť v ní existují body dostatečně vysokého řádu, jejichž násobek patří do Hasseho intervalu.

1.4. Eliptická kryptografie s veřejným klíčem

Uvedeme nyní, v čem spočívá podstata eliptické kryptografie s veřejným klíčem (ECC). Pro jednoduchost vezmeme prvočíselné pole $\mathbb{F}_p$, nad kterým uvažujeme eliptickou křivku $\mathcal{E}$ a její bod $P \in \mathcal{E}$. Řádem bodu P rozumíme nejmenší $n \in \mathbb{N}$ takové, že $nP = \infty$. Řád každého bodu P eliptické křivky $\mathcal{E}$ dělí řád této křivky. (To je známý Lagrangeův teorém z teorie grup.) Bod P vyberme tak, aby jeho řádem bylo prvočíslo n . Dále vyberme nějaké $k \in [1, n-1]$ a spočítáme $Q = kP$. Údaje o poli a eliptické křivce jsou tzv. *definiční parametry* a pokládají se za známé. Veřejným klíčem jsou body P a Q a soukromým klíčem číslo k .

ALGORITMUS. ZÁKLADNÍ ELGAMAL ŠIFROVÁNÍ POMOCÍ ELIPTICKÝCH KŘÍVEK.

VSTUP: DEFINIČNÍ PARAMETRY, VEŘEJNÝ KLÍČ P, Q , ZPRÁVA m .

VÝSTUP: ŠIFROVANÁ ZPRÁVA (C_1, C_2) .

1. Vyjádři m jako bod M eliptické křivky.
2. Vyber $a \in [1, n-1]$.
3. Spočti $C_1 = aP$.
4. Spočti $C_2 = M + aQ$.
5. Vrať (C_1, C_2) .

ALGORITMUS. ZÁKLADNÍ ELGAMAL DEŠIFROVÁNÍ POMOCÍ ELIPTICKÝCH KŘÍVEK.

VSTUP: DEFINIČNÍ PARAMETRY, VEŘEJNÝ KLÍČ P, Q , SOUKROMÝ KLÍČ k , ŠIFROVANÁ ZPRÁVA (C_1, C_2) .

VÝSTUP: ZPRÁVA m .

1. Spočti $M = C_2 - kC_1$.
2. Převeď M na m .
3. Vrať m .

1.5. Bilineární zobrazení grup a Weilovo párování

Uvažujme dvě grupy $G = (G, +)$, $H = (H, \cdot)$, $k \in \mathbb{Z}$, a zobrazení $\phi: G \times G \rightarrow H$ splňující

$$\begin{aligned}\phi(g_1 + g_2, g_3) &= \phi(g_1, g_3) \cdot \phi(g_2, g_3) \\ \phi(kg_1, g_2) &= (\phi(g_1, g_2))^k \\ \phi(g_1, g_2 + g_3) &= \phi(g_1, g_2) \cdot \phi(g_1, g_3) \\ \phi(g_1, kg_2) &= (\phi(g_1, g_2))^k.\end{aligned}$$

Takové zobrazení nazveme *bilineární zobrazení*. (Užíváme zde aditivní notaci pro G a multiplikativní notaci pro H .)

V případě eliptických křivek můžeme uvažovat např. $G = (\mathcal{E}, +)$ a $H = (\mathbb{F}_q - \{0\}, \cdot)$, pro dále uvedené Weilova párování je volba grup speciálnější.

Weilovo párování je zobrazení

$$e: \mathcal{E}[m] \times \mathcal{E}[m] \rightarrow U_m,$$

kde $U_m = (U_m, \cdot)$ je grupa m -tých odmocnin jedničky v $\bar{\mathbb{F}}_p$ ($\bar{\mathbb{F}}_p$ je algebraický uzávěr $\mathbb{F}_q = \mathbb{F}_{p^n}$).

1.6. Weilovo párování v kryptografii založené na totožnosti

Důvěryhodná autorita je označována jako PKG (*private key generator*). Ta zvolí univerzální tajný klíč s . Poté zveřejní: rovnici eliptické křivky, její základní bod P , veřejný klíč systému sP a hašovací funkci h . Každý uživatel má veřejný klíč $K_U = Q_{ID}$ (bod eliptické křivky vycházející z identity) a soukromý klíč $K_R = sQ_{ID}$, který obdrží od PKG. Odesílatel zprávy M vybere náhodně číslo r a posílá

$$(U, V) = (rP, M + h(e(Q_{ID}, sP)^r)).$$

Adresát pak za použití svého soukromého klíče sQ_{ID} z (U, V) spočte

$$M = V + h(e(sQ_{ID}, U)).$$

1.6.1. Závěrečné poznámky k Weilovu párování. Kryptografie založená na identitě je vhodná zejména pro šifrování mobilními telefony. Mezi eliptické křivky doporučené standardy patří

$$y^2 + xy = x^3 + x^2 + b$$

nad binárními poli $\mathbb{F}_{2^{163}}$, $\mathbb{F}_{2^{233}}$, $\mathbb{F}_{2^{409}}$ (síla šifrování roste).

Např. pro $q = 2^{409}$ musí n_2 dělit jak n_1 , tak některé z čísel

$$4480666067023,$$

$$76025626689833,$$

$$388119657591324467371942577087124648789568693795169094445383858 \backslash \\ 6764072695131586617955811936945129,$$

tzn. pro drtivou většinu křivek (cvičení: nebo pro všechny?) nad tímto polem je grupa eliptické křivky cyklická.

Bezpečnost kryptosystému založeného na identitě pak plyne z obtížnosti tzv. *Diffieho-Hellmanova problému pro cyklické grupy*.

2. RANDOMIZOVANÉ ODPOVÍDACÍ TECHNIKY A KRYPTOGRFICKY RANDOMIZOVANÉ ODPOVÍDACÍ TECHNIKY

2.1. Motivace pro nepřímé otázky a randomizaci

Kryptografie má zajímavé použití i v dotazníkových šetřeních. Uplatní se při řešení problému dotazování na záležitosti, u nichž lze očekávat, že respondent bude mít z nejrůznějších důvodů obavu odpovědět podle pravdy. Základní uvažovaná otázka je tato: *Patříte do („stigmatizované“) skupiny A?*

Z literatury věnující se problematice uveďme např. knihu [2], která je přehlednou monografií o randomizovaných technikách a technikách nepřímého dotazování.

2.2. Warnerova RRT

Klasická RRT (Warner 1965) vychází z následujícího schématu:

- p_{ct} (známá) pravděpodobnost, že respondent odpoví na otázku pravdivě ($> \frac{1}{2}$, resp. stačí $\neq \frac{1}{2}$)
- π_A skutečný podíl populace patřící do A
- p_{yes} podíl populace s odpovědí ano pak

$$p_{\text{yes}} = p_{\text{ct}}\pi_A + (1 - p_{\text{ct}})(1 - \pi_A);$$

pro N respondentů a L odpovědí ano je bodový odhad $\widehat{p_{\text{yes}}}$ hodnoty p_{yes} roven $\widehat{p_{\text{yes}}} = \frac{L}{N}$, tzn. můžeme spočítat bodový odhad $\widehat{\pi_A}$ hodnoty π_A jako

$$\widehat{\pi_A} = \frac{\widehat{p_{\text{yes}}} - (1 - p_{\text{ct}})}{2p_{\text{ct}} - 1} = \frac{p_{\text{ct}} - 1}{2p_{\text{ct}} - 1} + \frac{L}{N} \frac{1}{2p_{\text{ct}} - 1}.$$

$$\mathbb{E} \widehat{\pi_A} = \dots = \pi_A$$

$$\text{Var} \widehat{\pi_A} = \dots = \frac{1}{N} \left(\frac{1}{16(p_{\text{ct}} - \frac{1}{2})^2} - \left(\pi_A - \frac{1}{2} \right)^2 \right)$$

Předpokládejme, že například víme, že $\frac{5}{6}$ populace odpovídá na každou otázku pravdivě a $\frac{1}{6}$ vždy lže.

Potom $p_{\text{yes}} \in [\frac{1}{6}, \frac{5}{6}]$. Bude-li pak $\widehat{p_{\text{yes}}} = \frac{2}{3}$, je

$$\widehat{\pi_A} = \frac{\frac{2}{3} - (1 - \frac{5}{6})}{2 \cdot \frac{5}{6} - 1} = \frac{3}{4}$$

Protože obvykle nevíme, jaký podíl populace na otázku odpoví pravdivě a jaký podíl zalže, náhodně respondentovi vygenerujeme nebo si vygeneruje sám (*randomizace*), zda odpoví na otázku nebo na její negaci. Skutečnost, zda respondent odpovídá na otázku nebo na její negaci zůstane pro tazatele utajená, respondent o tomto utajení ví, a nemá proto důvod lhát.

Příklad:

Otázka příslušnosti k A (otázka 1): Přiznáváte, že jste se někdy dopustil daňového podvodu?

Negace (otázka 2): Můžete říct, že jste se nikdy nedopustil daňového podvodu?

Hodte si kostkou. Hodíte-li šestku, odpovězte na otázku 2. Hodíte-li něco jiného, odpovězte na otázku 1.

Dostaneme-li $\frac{2}{3}$ odpovědí ano, máme

$$\widehat{\pi_A} = \frac{\frac{2}{3} - (1 - \frac{5}{6})}{2 \cdot \frac{5}{6} - 1} = \frac{3}{4}$$

2.3. Kryptograficky randomizovaná (Warnerova) odpovídací technika

Randomizace odpovědi respondenta nemusí být ponechána na respondentovi: může ji provést důvěryhodná autorita.

CRRT protokol ideálního světa:

$\mathcal{I}$ tazatel

$\mathcal{R}$ respondent

$\mathcal{T}$ důvěryhodná autorita

$$\mathcal{R} \xrightarrow{t_{\mathcal{R}}} \boxed{\Phi_{p_{\text{ct}}}(t_{\mathcal{R}}) = r_{\mathcal{R}}} \xrightarrow{r_{\mathcal{R}}} \mathcal{I}$$

(kde $\Phi_{p_{\text{ct}}}(x)$ je randomizující funkce, jejímž výstupem je x s pravděpodobností p_{ct})

V reálném světě je důvěryhodná autorita nahrazena kryptografickým protokolem. Pro ten se definují tři vlastnosti — požadavky:

- PR *soukromí respondenta*
- PI *soukromí tazatele*
- C *korektnost*
- slabý CRRT protokol: PR, C
- silný CRRT protokol: PR, PI, C

Nechť p je velké prvočíslo a $q, q|(p-1)$, jiné prvočíslo. Pak má $\mathbb{Z}_p$ jedinou multiplikativní podgrupu G řádu q . Nechť g a h jsou dva z generátorů G (jejich vzájemné diskrétní logaritmy nejsou známy). Soukromý parametr: $k = q$, veřejný klíč $K = (g, h)$.

Zpráva $\mu \in \mathbb{Z}_q$ je podepsána náhodným $\rho \in \mathbb{Z}_q$ pomocí funkce

$$C_K(\mu, \rho) = g^\mu h^\rho.$$

$$p_{\text{ct}} = \frac{l}{n}$$

$$d = \left\lceil \frac{1}{1 - p_{\text{ct}}} \right\rceil$$

Idea protokolu spočívá ve skutečnosti, že alespoň jedno z čísel $\mu + \nu + il \pmod n$ musí ležet v intervalu $[0, d-1]$ a alespoň jedno z těchto čísel musí ležet v intervalu $[l, n-1]$.

PŘÍPRAVNÝ KROK:

- $\mathcal{R}$ vybere náhodně μ z intervalu $[0, n-1]$
- $\mathcal{I}$ vybere náhodně ν z intervalu $[0, n-1]$ a σ z intervalu $[0, d-1]$

INTERAKTIVNÍ KROK:

- $\mathcal{R}$ spočte $C_K(t_{\mathcal{R}}, \mu)$ a odešle výsledek $\mathcal{I}$
- $\mathcal{I}$ spočte $y = C_K(\sigma, \rho)$ pro náhodně vybrané ρ ; ν a y odešle $\mathcal{R}$ spolu s informací že y je C_K -funkcí nějakého $i \in [0, d-1]$
- $\mathcal{R}$ verifikuje informaci; spočte hodnoty μ'_i tak, že $\mu'_i = t_{\mathcal{R}} \iff (\mu + \nu + il \pmod n) < l$; podepíše σ a pošle podpis spolu s $\{\mu'_i\}$ pro všechna $i \in [0, d-1]$: $[(\mu + \nu + il \pmod n) < l]$
- Potom $\mathcal{I}$ položí $r_{\mathcal{R}} = \mu'_\sigma$; to doplní podpisem $\mathcal{R}$, který může být ověřen $\mathcal{R}$ i třetími stranami

2.4. Modifikované a zobecněné metody

2.4.1. Greenbergova et al. metoda. V Greenbergově metodě je negace otázky nahrazena jinou otázkou, často nesouvisející s předmětem výzkumu, *neškodnou*. Na tuto otázku se předpokládá pravdivá odpověď, pravděpodobnost odpovědi ano je známá, v nejjednodušší variantě je pak 1 nebo 0.

Příklad:

Otázka příslušnosti k A (otázka 1): Přiznáváte, že jste se někdy dopustil daňového podvodu?

Neškodná otázka (otázka 2): Padl vám při hodu mincí orel?

Hodte mincí. Padne-li vám orel, odpovězte na otázku 2. Padne-li vám hlava, odpovězte na otázku 1.

Dostaneme-li $\frac{2}{3}$ odpovědí ano, máme

$$\widehat{\pi}_A = \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{3} + \frac{1}{2} \cdot 1 = \frac{5}{6}.$$

2.4.2. Polychotomická RRT. V klasické RRT se zkoumá příslušnost ke skupině A : buď ano nebo ne (*dichotomická RRT*).

V *polychotomické RRT* může být odpovědí více, přičemž míra „stigmatizace“ může být různá.

Příklad.

Daňového podvodu jste se dopustil:

- zcela vědomě a úmyslně, pro vlastní obohacení
- z nedbalosti, pro zjednodušení administrativy, kvůli špatné evidenci dokladů, apod.
- nedopustil jsem se daňového podvodu

2.4.3. Metoda tří karet. Vyvinuta pro United States Government Accountability Office (GAO) pro zjištění počtu ilegálně usazeného (španělsky hovořícího) obyvatelstva. Respondenti určí svůj status postupně na třech kartách 1, 2 a 3, které vhazují do boxů A , B a C . Citlivý status není nikdy v samostatné skupině, dochází ale k přeskupování.

2.4.4. Závěrečné poznámky k použití různých kryptosystémů v CRRT.

Navržený protokol je připraven (po případných modifikacích) k implementaci v různých kryptosystémech s veřejným klíčem. Připomeňme například, že v mobilní telefonii jsou užity kryptosystémy založené na eliptických křivkách (kvůli výrazně menší hardwarové náročnosti, než má nejrozšířenější RSA). Nabízí se zkusit zobecnit Pedersenovo schéma (pro $\mathbb{Z}_p$) pro $\mathbb{Z}_{n_1} \oplus \mathbb{Z}_{n_2}$.

REFERENCE

- [1] A. Ambainis, M. Jakobsson, H. Lipmaa: *Cryptographic randomized response techniques*, v: Public Key Cryptography – PKC 2004, Vol. 2947 of Lecture Notes in Computer Science, 2004, 425–438.
- [2] A. Chaudhuri: *Randomized Response and Indirect Questioning Techniques in Surveys*, Chapman & Hall (CRC), Taylor & Francis, 2011.
- [3] J. A. Droitcour, E. M. Larson, F. J. Scheuren: *The three card method: Estimating sensitive survey items with permanent anonymity of response*, v: Proceedings of the American Statistical Association, Social Statistics Section, 2001.
- [4] B. G. Greenberg, A. A. Abul-Ela, W. R. Simmons, D. G. Horvitz: *The unrelated question randomized response model: Theoretical framework*, J. Amer. Statist. Assoc. **64** (1969), 520–539.
- [5] J. S. Hwu, R. J. Chen, Y.-B. Lin: *An efficient identity-based cryptosystem for end-to-end mobile security*, IEEE Transactions **5** (2006), 2586–2593.
- [6] D. Hankerson, A. Menezes, S. Vanstone: *Guide to Elliptic Curve Cryptography*, Springer, 2004.

- [7] R. Sakai, M. Kasahara: *ID based cryptosystems with pairing on elliptic curve*, Cryptology ePrint Archive, Report 2003/054.
- [8] S. L. Warner: *Randomized response: A survey technique for eliminating evasive answer bias*, J. Amer. Statist. Assoc. **60** (1965), 63–69.

Miroslav Kureš, Ústav matematiky, Fakulta strojního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, Technická 2, 616 69 Brno, Česká republika,
e-mail: kures@fme.vutbr.cz